Northern Europe
DEVLOG
Logistics Forum

SUOMEN KANSAINVÄLISET YHTEYDET

TEN-T -verkot ja niihin liittyvät tärkeimmät logistiset haasteet ja trendit

Liikennevirasto

18.8.2015
Helsinki

Northern Europe DEVLOG Logistics Forum

Sisältö

1. Executive Summary
2. Työn tausta
3. Analyysi, kehittämisen painopisteet ja perusteet
4. Esimerkkejä kansainvälisten yhteyksien kehittämisestä

1. EXECUTIVE SUMMARY

Northern Europe DEVLOG Logistics Forum

Logistiikkaympäristön megatrendit ja muutostekijät

Northern Europe DEVLOG Logistics Forum

Moderni logistiikka muodostuu verkostoista ja ketjuista

GLOBAALI
Volyymien keskittäminen

PAIKALLINEN
Pienentyvä eräkoko

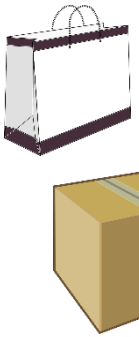

Jakelu ja tilaus-toimitusketjun hallinta

…kuljetus, varastointi, kuljetus, terminaali, yhdistely, kuljetus…

…kysyntäennuste, tilaus, optimointi, ohjaus, seuranta, laskutus…

Northern Europe DEVLOG Logistics Forum

VISIO: Suomi Pohjois-Euroopan logistisena keskuksena

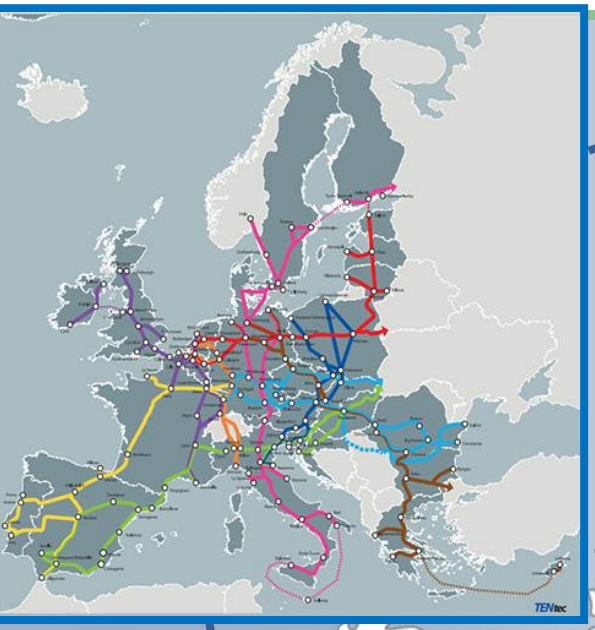

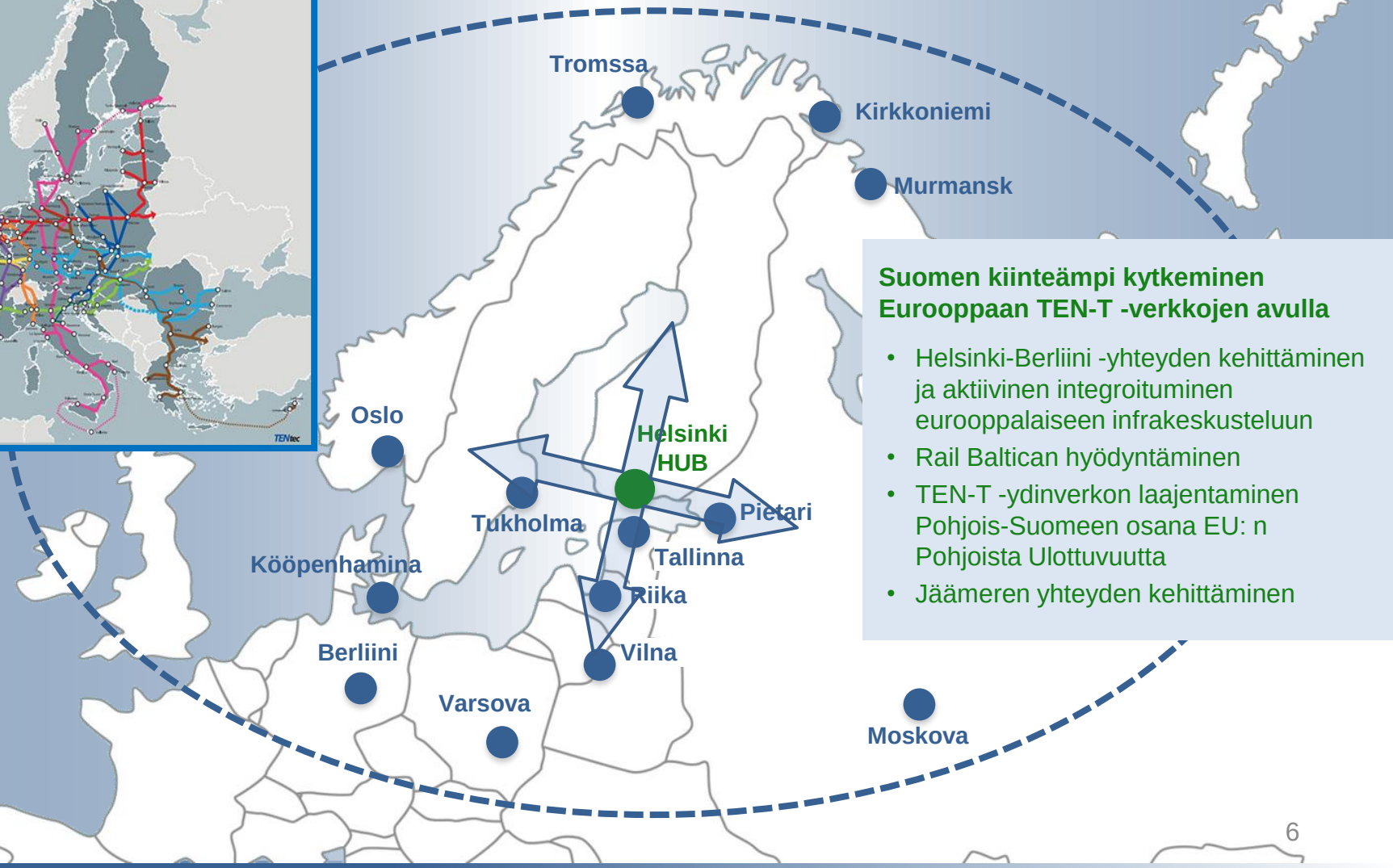

Suomen kiinteämpi kytkeminen Eurooppaan TEN-T -verkkojen avulla

- Helsinki-Berliini -yhteyden kehittäminen ja aktiivinen integroituminen eurooppalaiseen infrakeskusteluun
- Rail Baltican hyödyntäminen
- TEN-T -ydinverkon laajentaminen Pohjois-Suomeen osana EU: n Pohjoista Ulottuvuutta
- Jäämeren yhteyden kehittäminen

Northern Europe DEVLOG Logistics Forum

Suomi osana kansainvälisiä markkinoita ja jakeluverkostoja

Liikenneinfrastruktuuri ja -palveluverkosto ovat keskeisimpiä kansainvälisen vaihdannan ja talouskasvun mahdollistavia tekijöitä:

- Kasvun katalysoiminen
- Uusien toteutusmallien hyödyntäminen

Ruotsin valtion liikenneinvestointi-suunnitelma on arvoltaan yli kuusinkertainen Suomeen verrattuna*

Kansainvälinen liikenne hakeutuu toimivimmille ja pienimmän vastuksen reiteille.

Suunnitellut investoinnit 3-4 mrd € vuodessa

Suomella on ainutlaatuinen geopoliittinen pohjoinen asema idän ja lännen sekä arktisen alueen, Baltian ja Keski-Euroopan välissä.

Suunnitteilla suurnopeusjuna Moskova-Peking Kazakstanin kautta $ 272 mrd seur. 10 vuoden aikana

Suunnitellut investoinnit 10 mrd € seur. 10 vuodeksi

** Lähde: PPT-raportti 249*

Northern Europe DEVLOG Logistics Forum

TEN-T -verkkojen muuttuva ympäristö

MARKKINAT

Visio
Eurooppalainen Suomi: mm. Helsinki – Berliini yhteys

Ihmisten ja asiakasyritysten tarpeet

Toimintaympäristön ja kansainvälisen logistiikan muutokset

KASVU

Kasvun edellytykset ja kansainvälinen logistinen kilpailukyky

- PALVELUVERKOSTOT JA LIIKENNEYHTEYDET
  - Maantieliikenne
  - Rautatieliikenne
  - Meriliikenne
  - Lentoliikenne
- GEOPOLITIIKKA
  - Rail Baltica
  - EU:n Pohjoinen Ulottuvuus
  - Arktinen alue
  - Itä – Länsi

SUOMEN TEN-T -VERKOT

Suomen kansainväliset liikenneyhteydet ja -palvelut

Liikennejärjestelmän toiminta ja koordinaatio

Liikenneväylien rakentaminen

Liikenneväylien ylläpito

Yritysten näkemyksiä TEN-T – verkkojen kehittämiseen

LIIKENNEJÄRJESTELMÄN TOIMINTA JA KOORDINAATIO

- Teollisuuden ja kaupan yritysten näkökulmasta TEN-T -verkkoja sekä kansainvälisiä liikenne- ja logistiikkapalveluita on kehitettävä aiempaa enemmän yhteistyössä yritysten ja viranomaisten kanssa johtuen toimintaympäristön muutoksista ja Suomen sijainnista.
- Public-private -logistiikkayhteistyö Venäjän kanssa nähdään tärkeänä, samalla kun yhteyksiä Keski-Eurooppaan kehitetään ja vahvistetaan osana EU:n Pohjoista ulottuvuutta.

LIIKENNEVÄYLIEN RAKENTAMINEN

- Edellytyksiä intermodaalisille kansainvälisille yhteyksille toivotaan rakennettavan (mm. idän rautatieyhteydet, pitemmällä aikavälillä Helsinki-Tallinna -tunneli).
- Kansainvälisiä satama- ja terminaaliyhteyksiä tulisi kehittää tuonti- ja vientisolmuissa (liikenteen tasapaino ja monipuolisuus).
- Hankevalmisteluihin ja kannattavuuslaskelmiin toivotaan lisää markkinalähtöisyyttä, läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta.

LIIKENNEVÄYLIEN YLLÄPITO

- Kansainvälisen liikenneinfrastruktuurin kunto ja toimivuus nähdään keskeisenä osana kilpailukykyä.
- Ylläpidetään tärkeimmät kansainväliset yhteydet ja niitä tukeva infrastruktuuri.

Suomen kansainväliset yhteydet: Yritysten näkemyksiä

VAHVUUDET

- Olemassa olevat nykyiset TEN-T -ydinverkon väylät
- Kasvu- ja kehitysmyönteisyys alan yrityksillä
- Geopoliittinen sijainti Pohjois-Euroopan solmukohtana

MUUTOKSET

- Asiakasmarkkinat ohjaamassa toimintaympäristön kehitystä
- Kansainvälisten liikenne- ja logistiikkapalveluiden kehitys (MaaS ja digitalisaatio)
- Kansainvälinen liikennepolitiikka ja normit

MAHDOLLISUUDET

- Rail Baltica ja muut kansainväliset investoinnit
- Kansainvälinen public-private -yhteistyö
- Uudet rahoitusmuodot ja toteutusmallit

RAJOITUKSET

- Visioiden ja kokonais-näkemyksen puute
- Haitta- ja häiriötekijät (sijainti ja pitkät välimatkat, sääolosuhteet, lakot)
- Viranomaismääräykset ja direktiivit

Suomen kansainväliset yhteydet: Potentiaali, haasteet, strategiset perusteet

Northern Europe DEVLOG Logistics Forum

STRATEGISET PERUSTEET – EUROOPPALAINEN LISÄARVO

- **Koheesio**: geopoliittisen aseman hyödyntäminen
- **Tehokkuus**: kilpailukyvyn parantaminen
- **Kestävä kehitys**: public-private -yhteistyö
- **Hyödyt käyttäjille**: kansainvälisen kasvun mahdollistaminen

POTENTIAALI

Kannattavan kansainvälisen kasvun mahdollistaminen liikenneyhteyksillä ja -palveluilla:

- Helsinki-Berliini (ml. Rail Baltica ja Helsinki-Tallinna -tunneli)
- Rautatieyhteydet Kiinaan ja Aasiaan
- Jäämeriyhteyden kehittäminen
- Rautatieyhteydet Venäjälle

HAASTEET

- Public-private -kehittäminen on vähäistä
- Visio kansainvälisistä yhteyksistä on puutteellinen tarpeisiin nähden
- Globalisaatio ja kansainvälisen kilpailun avautuminen
- TEN-T -verkkojen kehittäminen edellyttää merkittäviä panostuksia, samalla rahoitus- ja toteutusmallit ovat kehittymättömiä

Northern Europe DEVLOG Logistics Forum

Kansainvälisen liikenteen edellytysten kehittäminen

KV. ULOTTUVUUS / KULJETUSMUOTO	Pohjoinen Ulottuvuus	Arktinen Alue	Itä – Länsi
Maantieyhteydet	TEN-T -ydinverkon laajentaminen myös Pohjois-Suomeen.	TEN-T -ydinverkon laajentaminen Jäämerelle ja yhteinen kehittäminen Ruotsin ja Norjan kanssa.	Maantieliikenteen edellytysten kehittäminen Etelä-Suomessa.
Meriyhteydet	Etelän yksikköliikennesatamien liikennepalveluiden ja saavutettavuuden parantaminen. Oulun sataman lisääminen ydinverkkoon.	Lisää yhteistyötä Norjan, Ruotsin ja Venäjän kanssa Suomen HUB-aseman hyödyntämiseksi.	Transitoliikenteen kehittäminen.
Lentoliikenne	Helsinki-Vantaan kehittäminen Pohjois-Euroopan lentoliikenteen solmukohtana. Oulun lentokentän lisääminen ydinverkkoon.	Yhteistyön lisääminen Ruotsin ja Pohjois-Norjan kanssa (esimerkiksi Kirkkoniemi).	Helsinki-Vantaan kehittäminen Aasian lentoliikenteen solmukohtana.
Rautatieyhteydet	Helsinki-Berliini -yhteyden kehittäminen ja Rail Baltican hyödyntäminen yhteistyössä yritysten sekä Saksan ja Baltian maiden kanssa.	Jäämeren alueen liikenne- ja liiketoimintaverkoston kehittäminen.	Imatran ja Vainikkalan rajanylitysten kehittäminen osana ydinverkkoa sekä rautatieyhteydet Venäjälle ja Aasiaan.

2. TYÖN TAUSTA

Työn tausta

- Joulukuussa 2013 annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus suuntaviivoista Euroopan laajuisen liikenneverkon kehittämiseksi sekä Verkkojen Eurooppa (CEF = Connecting Europe Facility) -rahoitusvälineen perustamisesta.
- TEN-T -verkko on kaksitasoinen. TEN-T -verkko muodostuu ydinverkosta, jonka on määrä valmistua vuoden 2030 loppuun mennessä sekä kattavasta verkosta, jonka on määrä olla valmis vuoden 2050 loppuun mennessä. (Lähde: Liikennevirasto – TEN-T -verkot)

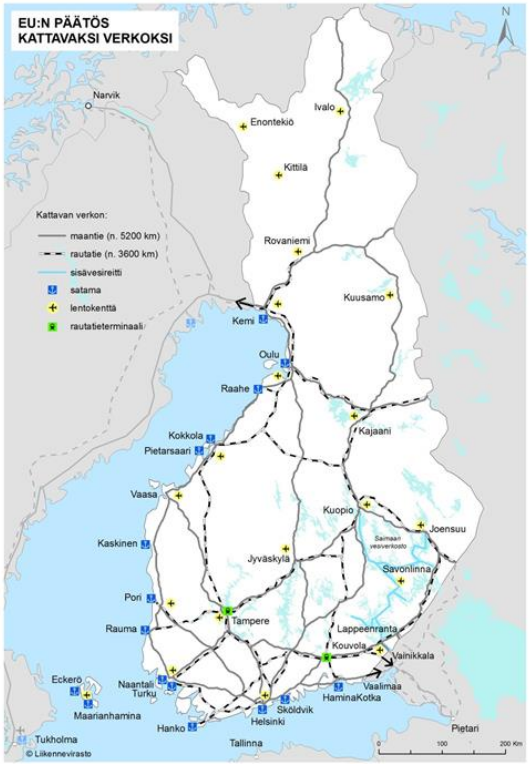

Työn tausta

- Työn tavoitteena on muodostaa näkemys kansainvälisen kaupan, teollisuuden ja liikenteen kehittymisen trendeistä sekä suomalaisten käyttäjien tarpeista ja uusista toteuttamismahdollisuuksista Suomen kansainvälisten logistiikkayhteyksien kehittämiseksi.

- Liikenneviraston tilauksesta työn toteuttaa Devlog Oy (ent. Innorail Oy) siten, että väliraportti toimitetaan toukokuun 2015 puolessavälissä ja loppuraportti viimeistään 14.8.2015.

Työn vaiheita ovat:

1. Toimintaympäristön kartoitus
2. Haastattelut
3. Analyysit
4. Kehittämisen painopisteet ja perusteet
5. Johtopäätökset

3. ANALYYSI, KEHITTÄMISEN PAINOPISTEET JA PERUSTEET

Kuljetusmuotojen kehittymisnäkymät 2015-2020

- Lähes kaikissa kuljetusmuodoissa nähdään kasvua (oletus viennin kasvusta)
- Maantiekuljetuksissa selkein konsensus kasvusta
- Merikuljetuksia pidetään kansainvälisen liikenteen selkärankana
- Rautatiekuljetukset nähdään houkuttelevana vaihtoehtona kansainvälisessä liikenteessä erityisesti idän suunnalla
- Lentokuljetusten rooli korostuu useissa vastauksissa liittyen Aasiaan
- Kansainälisen liikenteen kasvun nähdään kohdistuvan kappaletavara- ja yksikköliikenteeseen
- Kilpailukykyyn vaikuttavia tekijöitä ovat normit, viranomaispäätökset ja Suomen maantieteellinen sijainti
- Venäjän tilanne vaikuttaa merkittävästi kansainvälisiin yhteyksiin
- Baltian maiden ja Pohjois-Suomen merkitys on mainittu useasti

	nousee yli 3 % vuodessa	nousee alle 3 % vuodessa	ei muutu	laskee alle 3 % vuodessa	laskee yli 3 % vuodessa
rautatiekuljetukset	26%	32%	32%	11%	0%
maantiekuljetukset	22%	56%	11%	6%	6%
merikuljetukset	30%	30%	20%	20%	0%
sisävesikuljetukset	0%	27%	33%	27%	13%
lentokuljetukset	20%	27%	47%	7%	0%
yksikköliikenne	29%	47%	12%	12%	0%
bulkkiliikenne	6%	56%	13%	19%	6%

Muutosten maantieteellinen kohdistuminen

- Kaikkien kuljetusmuotojen nähdään kasvavan Etelä-Suomessa johtuen kaupan rakenteesta, kansainvälisen teollisuuden tarpeista ja matkustajaliikenteen keskittymisestä.
- Venäjän kaupan odotetaan kasvattavan Itä-Suomen volyymejä ainakin rautateillä.
- Pohjois-Suomen merikuljetusten odotetaan vähenevän ja pohjoisen-etelän välisen rautatieliikenteen kasvavan liikenteen keskittämisestä johtuen.
- Länsi-Suomen liikenteen nähdään säilyvän ennallaan tai hieman vähentyvän.

Keskeisimmät kansainväliset väylähankkeet

- Olemassa olevaa infrastruktuuria toivotaan hyödynnettävän ja kehitettävän nykyistä paremmin ja tehokkaammin
  - Erityisesti kaivataan palvelumarkkinan kehittämistä, uusia palveluita ja helpompaa markkinoille pääsyä
  - Kysynnän kasvu kohdistuu Etelä-Suomen kansainvälisiin yhteyksiin
- Uudet raideyhteydet ovat selkeästi odotetuimpia
  - Rail Baltica
  - Pohjoisen Jäämeri- ja kaivosyhteydet
  - Aasian, Kiinan ja Venäjän yhteydet
  - Suomen satamayhteydet
- Nopeammat ja tiheämmät meriyhteydet ovat myös toivottuja
  - Liikenteen keskittäminen sekä tuonnin ja viennin yhdistäminen yksikköliikennesatamiin
- Kansainvälinen lentoliikenne keskittyy Helsinki-Vantaalle, jonka yhteyteen toivotaan toimivaa, intermodaalikuljetukset mahdollistavaa liikenneinfrastruktuuria ja terminaaliverkostoa

Yritysten toiminnan kehitysnäkymät

- Kaikki yritykset suunnittelevat ja tavoittelevat kasvua.
- Kannattavaa kasvua tavoitellaan olemassa olevilla markkinoilla.
- Liiketoiminnan kasvu nähdään suurempana kuin liikenteen volyymien kasvu.
- Kannattavuuden arvioidaan kasvavan noin kaksinkertaisesti liikevaihdon kasvuun verrattuna.
- Erityisesti pk-yritykset kokevat haasteita tehokkaiden kansainvälisten jakeluyhteyksien rakentamisessa.
- Kehittämisen painopisteet ovat asiakkuuksissa ja prosessien tehokkuudessa sekä tuottavuuden parantamisessa.

Lisää yritysten näkemyksiä Suomen kansainvälisten liikenneyhteyksien rakentamiseen

- Erityisesti tarvitaan olemassa olevien kansainvälisten liikenneyhteyksien kehittämistä.
- Häiriötekijöitä ja pullonkauloja on poistettava liikenteen luotettavuuden kasvattamiseksi ja saavutettavuuden parantamiseksi.
- Yksikköliikenteen edellytyksiä ja palveluita on kehitettävä teollisuuden ja kaupan kansainvälisen kilpailukyvyn turvaamiseksi.
- Yritykset eivät ole valmiita suoraan osallistumaan suuriin infra-hankkeisiin, joten tulisi luoda public-private -kehitysohjelma, jossa valtio, teollisuus/kauppa ja logistiikkapalveluyhtiöt olisivat yhteistyössä.
- Geopolitiikka on vahvasti läsnä Suomen logistiikassa; Suomi on poliittisesti suuntautunut länteen, kun taas useat tavaravirrat liittyvät itään.
- Toivotaan lisää yhteistyötä naapurimaiden kanssa.
- Vaihtoehtoja kaivataan laivaliikenteelle Eurooppaan.

Northern Europe DEVLOG Logistics Forum

Yritysten näkemyksiä Suomen logistiseen asemaan tulevaisuudessa

- Suomen kansainväliseen asemointiin pohjoiseurooppalaisena liikenteen solmukohtana ja jakelukeskuksena toivotaan panostettavan merkittävästi lisää.
- Kilpailukyky on haasteellinen etäisyyksien ja ympäristönormien takia.
- Venäjän liikenne on Suomelle mahdollisuus, yhteydet oltava kunnossa.
- Hyödyntämismahdollisuuksia on koko Euroopan ja Venäjän välisessä liikenteessä sekä erikoistumisessa Jäämeren liikenteeseen.
- Yhteistyöhön on panostettava ja sitä kautta luotava uusia kasvua mahdollistavia kehityshankkeita.
- Kansainväliselle kaupalle tärkeän logistiikkatoimialan kehittämisessä tulisi harkita uusia public-private -yhteistyömuotoja ja -foorumeita.
- Vahva IT-osaaminen voi tarjota mahdollisuuksia logistiikan ohjaukseen.
- Logistista osaamista löytyy, mutta tarvitaan laajempaa näkökulmaa kansainvälistymiseen.

4. Esimerkkejä kansainvälisten yhteyksien kehittämisestä

Northern Europe DEVLOG Logistics Forum

Kansainvälisten logistiikkapalvelu-verkostojen kehittäminen

Northern Europe DEVLOG Logistics Forum

Maakuljetus Aasiaan – uusi vaihtoehto Suomen viennille ja tuonnille

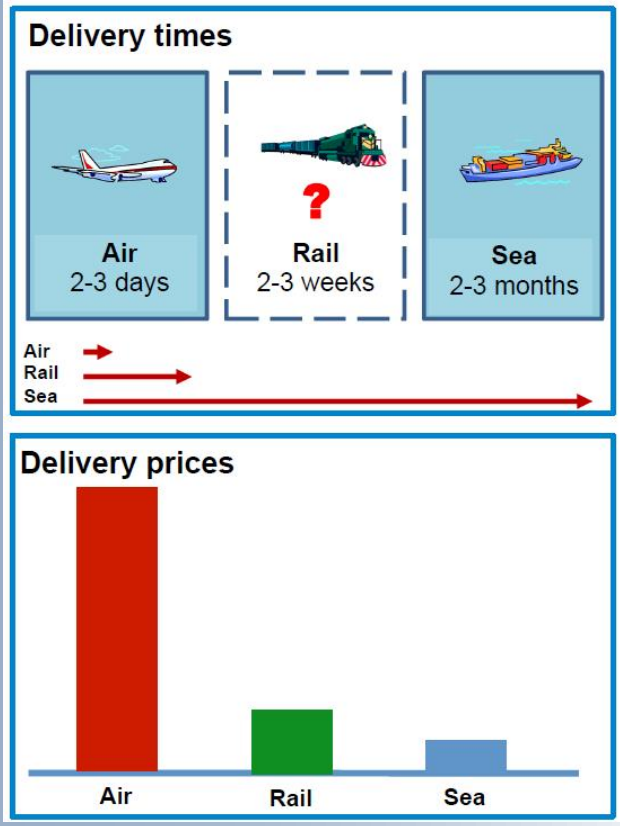

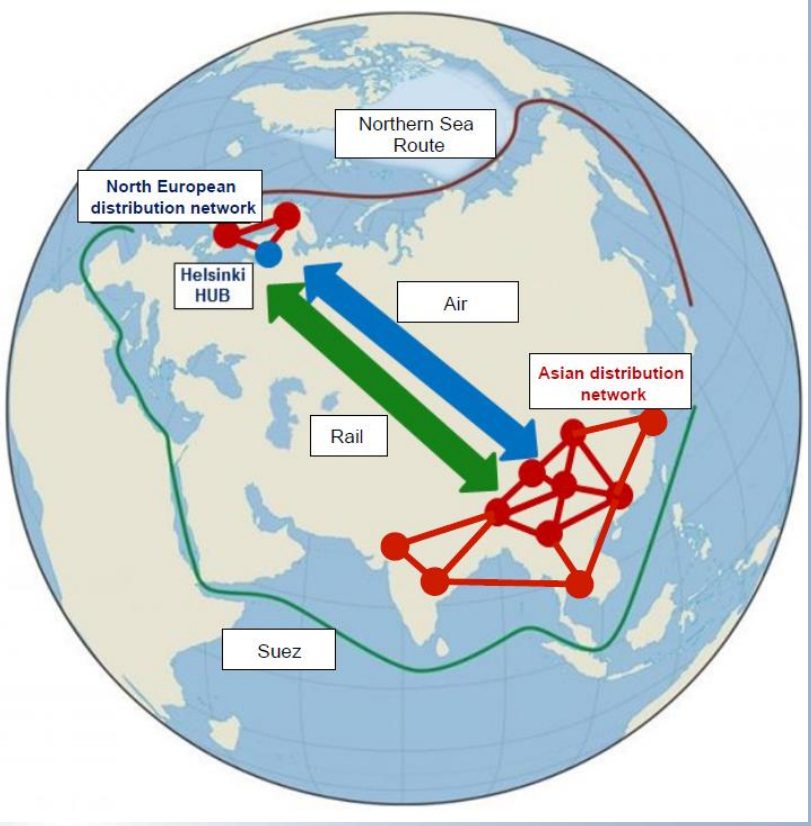

The European Holistic View

ARCTIC EXPRESS

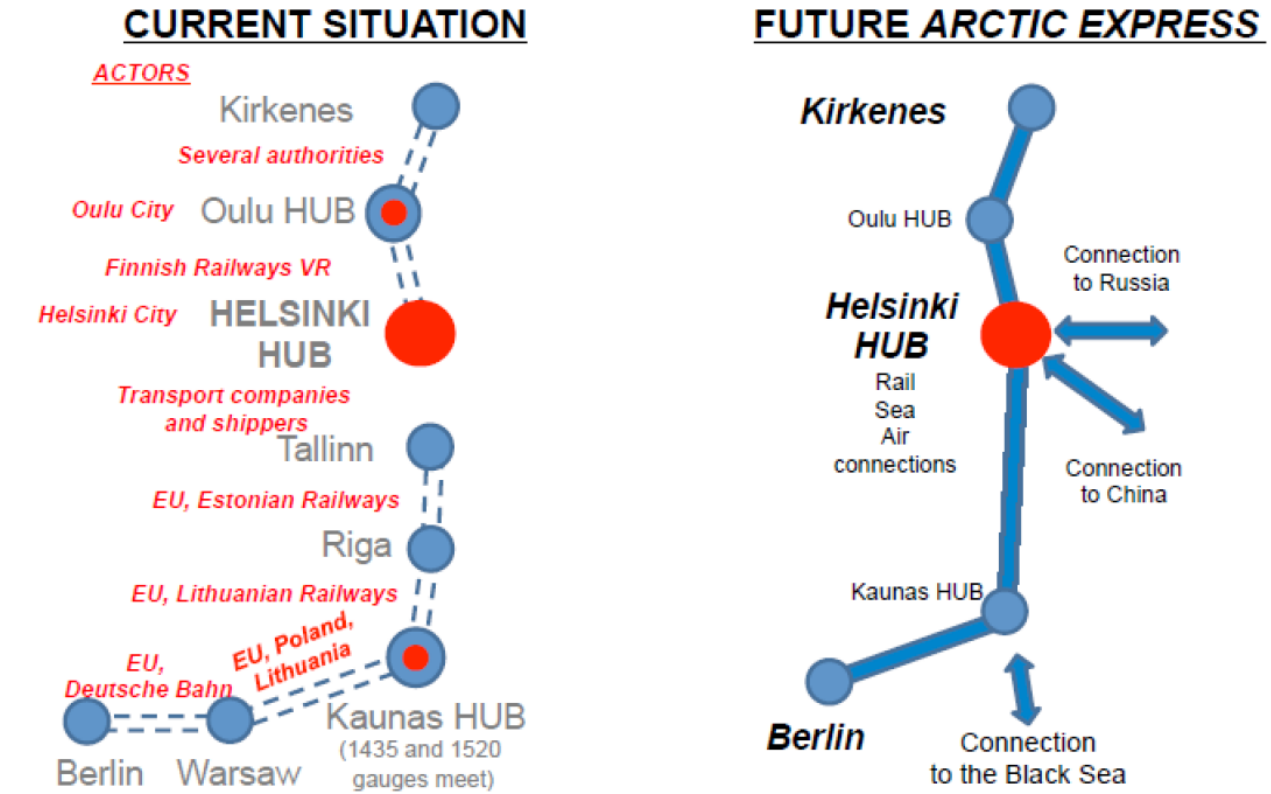

NDPTL: Northern Dimension Partnership on Transport and Logistics

MEMBERS: European Commission, Belarus, Denmark, Estonia, Finland, Germany, Latvia, Lithuania, Norway, Poland, Russia, Sweden